

WaterPeilingen

Nummer 44

VWG Nieuwsbrief 15 februari 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Algemeen:

Het bestuur vergadert op 28 februari.

TWG 2024 kreeg in de afgelopen weken op meerdere plaatsen positieve aandacht. De oplage van een nummer van TWG is ook nog nooit zo groot geweest, de redactie heeft hiermee een bijzondere prestatie geleverd. Een derde oplage was nodig om aan het aantal aanvragen voor een exemplaar te voldoen. Voor de VWG is TWG 2024 een mooi pr middel om de vereniging onder de aandacht te brengen.

Evenals in 2024 mag de VWG ook in de eerste maanden van dit jaar nieuwe leden begroeten. Het is te merken aan het toegenomen aantal bezoekers van de website dat er belangstelling is voor het aandachtsveld waar de VWG zich in het bijzonder op richt.

Bestemming excursies:

2025 zal in het teken staan van de watersnood op 3, 4 en 5 februari 1825 waarbij delen van Nederland rond de Zuiderzee zwaar werden getroffen maar ook in Denemarken en Duitsland schade heeft aangericht. De bedoeling is om naar Friesland (Voorjaar) te gaan en in het najaar naar Hasselt.

Nb: 2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG, zodra er een datum bekend is van het lustrumsymposium zal die worden opgenomen in een volgende WP.

In 2026 zal er in de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal in juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Algemeen:

Op maandag 28 januari heeft een delegatie van redactie en bestuur een bezoek gebracht aan Deltacommissaris Co Verdaas in Den Haag.

De reden van het bezoek was om aan hem een exemplaar van TWG 2024 te overhandigen. De ramp van 1825 is dan weliswaar 200 jaar geleden maar geeft voldoende aanknopingspunten om dit jaar nog eens een en ander te doordenken. In TWG 2024 hebben verschillende auteurs daar een bijdrage aan geleverd.

De Deltacommissaris noemde het belangrijk dat er ook vanuit historisch oogpunt naar een ramp in het algemeen en '1825' zoals hier in het bijzonder wordt gekeken.

Milja van Tielhof heeft leiding gegeven aan het project om dit themanummer tot stand te brengen, aan haar dan ook de eer om dat exemplaar te overhandigen.

(v.l.n.r.: Janneke Groen (redactie), Carol van Raalten (penningmeester), Herman Havekes (voorzitter en redactie), Deltacommissaris Co Verdaas, Milja van Tielhof (redactie) en Lauran Toorians (redactie) afb. ve)

Symposium in Kampen; De Watersnoodramp van februari 1825 herdacht.

De 'vergeten' ramp waar Frits David Zeiler tot voor kort over sprak en schreef is in deze dagen wel van het predicaat 'vergeten' ontdaan.

Op tal van plaatsen is '1825' herdacht of gaan exposities rond dit thema open en zijn tot in de zomer te bezoeken.

Dinsdagavond 4 februari was er een korte herdenking van de ramp op de Vestingwal in Blokzijl. Na het slaan van de klok werd er stilgestaan bij de weersomstandigheden van 4 en 5 februari 1825. Deze bijdragen werden afgewisseld met lossen van een kanonschot. Ongeveer 80 mensen waren bij deze herdenking aanwezig.

Op 5 februari was het symposium in Kampen. Met ruim 300 aanmeldingen en aanwezigen was de belangstelling voor het onderwerp groot te noemen.

Op bijgaande afbeeldingen een impressie van de Broederkerk, die zelf schade heeft opgelopen als gevolg van het wassende water dat tot 70 cm. hoog in de kerk heeft gestaan. Op het hoogtepunt stond het water 3,35 m A.P. in de straten van Kampen op 4 februari 1825 's avonds om 21.00 u.

De plaats om het symposium te houden was daarmee het historisch centrum van de hectiek van die dagen.

(afb. Broederkerk, ve).

Lotte Jensen mocht de eerste lezing verzorgen. Zij heeft een onderzoek gedaan naar 'Rampen' in de afgelopen eeuwen. Eigenlijk zijn die voortdurend aanwezig. Uit al die rampen heeft zij een 'top 5' samengesteld.

- 1: Zeeland, Zuid-Holland, Noord Brabant, 31 januari/ 1 februari 1953
- 2: De treinramp bij Harmelen 1962
- 3: Bijlmerramp 4 oktober 1992
- 4: Vuurwerkrampe in Enschede mei 2000
- 5: De brand in cafe 't Hemeltje Nieuwjaarsdag 2001 in Volendam.

Van meer recente datum maar door niemand genoemd: 12 maart 2020: C-19, Covid of Corona pandemie. Kennelijk is dat een periode die niet als ramp werd ervaren en ook niet in het collectieve geheugen is opgeslagen. Of een periode die we zo snel als mogelijk willen vergeten.

Overstromingen zijn in Nederland bijna van alle tijden, in de 16 de, 17 de en 18 de eeuw gaat er geen generatie voorbij of er is ergens een dijkdoorbraak van een van de grote rivieren. En toch staan deze overstromingen niet op het netvlies en worden niet herdacht zoals '1825' nu wordt herdacht.

Lotte Jensen heeft onderzoek gedaan in de literatuur om getuigenverslagen, de solidariteit maar ook de polarisatie aan het licht te brengen. Solidariteit omdat er een enorme bereidheid was om royaal te geven en zo steun te betuigen aan de getroffen.

Dat er bijna geen aandacht is voor andere watersnoodrampen komt omdat '1953' in het collectieve geheugen staat gegrift en alle andere overstromingen en rampen daardoor heeft verdreven.

Het aantal slachtoffers van de ramp van 1825 werd bijgesteld: geen 380 doden maar 372, wat blijkt, de acht doden van het eiland Schokland zijn twee keer meegeteld.

Kort na 1825 verschenen er boeken, overzichten van schenkers en ook nu verschijnen er boeken en magazines die '1825' als thema hebben. In het rijtje van vier dat Lotte Jensen liet zien stond ook TWG 2024.

(Lotte Jensen tijdens het symposium in de Broederkerk, Kampen; afb ve)

Het is bijzonder te noemen dat na de herdenking van de Sint Elisabethsvloed 1421-2021 ook de ramp van 1825 zich ineens in een ‘Memory Boom’ schaart. De Kerstvloed van 1717 kon 300 jaar later nog nauwelijks op belangstelling rekenen. Wat 1825 nu teweeg brengt is een bewustwording van wat er toen gebeurde kan ook nu gaan gebeuren met de verandering van het klimaat, stijging van de zeespiegel en de weersomstandigheden. (Australië met in zeer korte tijd 720 mm neerslag).

Op 25 februari is er in Blokzijl nog een lezing en op 18 maart voor de gezamenlijke historische vereniging van Steenwijk en IJsselham.

Waterschap Drents Overijsselse Delta (Zwolle).

Ook bij het waterschap DOD ijlt de ramp van 1825 nog na. Samen met Het Oversticht en de Overijsselacademie is een podcastserie gelanceerd en wordt er archeologisch onderzoek verricht.

De drie partijen willen lessen trekken uit het verleden om te gebruiken in waterbeheer van het heden en naar de toekomst.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Op 7 februari vond in Hardenberg de regionale start plaats van het Europese project ‘Sponge Works’, partners in de grensstreek gaan samenwerken aan het waterbeheer als het te droog of juist te nat is en aan de biodiversiteit in het gebied. De Vecht is een van de drie regio’s waar dit een actueel probleem is. De bodem wordt hierbij als een spons gezien die water vast kan gaan houden maar ook langzaam los kan laten. Naast twee waterschappen Vechtstromen en DOD worden ook de Landkreis Grafschaft Bentheim en Universiteit Hannover aan de Duitse zijde bij de sponge betrokken. Verder zijn aan de Nederlandse zijde de gemeente Hardenberg, Deltares en de Universiteit Twente mee betrokken.

Waterschap Vallei en Veluwe (Apeldoorn)

Het waterschap maakt zich zorgen over de nieuwe problemen die een direct gevolg lijken te zijn van de bedrijfsbeëindiging van veehouderijen. De Rijksoverheid maakt het mogelijk om door middel van een geldelijke regeling veeboeren hun bedrijf te beëindigen dit in het kader van de stikstofuitstoot in de nabijheid van natuurgebieden. Wat er nu dreigt te gebeuren is dat weilanden omgezet worden naar akkerbouwgrond, bollenteelt en bometeelt.

Akkerbouwgrond is minder goed in staat om water vast te houden dan een weiland, bij een piekbui levert dat mogelijk nieuwe problemen op als het water in grotere hoeveelheden sneller wegstroomt. De vraag is of die neerslag tijdig kan worden weggewerkt zonder overlast of schade te veroorzaken in bewoonde gebieden.

Een tweede aandachtspunt is dat het stikstofprobleem dan verdwenen lijkt maar duikt het probleem van de gewasbestrijdingsmiddelen bij bollenteelt de kop op. Bij boomkwekerijen is het aandachtspunt dat bomen veel water nodig hebben, in tijden van droogte zou dat onvoldoende beschikbaar kunnen zijn.

Waterschap Rivierenland (Tiel).

Het waterschap staat op de website stil bij de maatregelen die 30 jaar geleden werden getroffen om een ramp te voorkomen: wateroverlast in het rivierengebied. De evacuatie van 250.000 inwoners werd in gang gezet. Vanaf dat moment veranderde alles. Er kwam een noodverordening om werkzaamheden op te pakken en er kwam een fusie van vijf polderdistricten. In 2005 kreeg het huidige waterschap de huidige omvang. Automatisering stond nog in de kinderschoenen, nu is iedereen vrijwel altijd goed bereikbaar. Draaiboeken,

scenario's en oefeningen zijn thans bekende begrippen. Wat ook veranderde was de groei van het aantal inwoners en de infrastructuur, de Betuwelijn werd aangelegd als railverbinding tussen de havens van Rotterdam en de grens bij Zevenaar.

Het Hoogwaterbeschermingsprogramma zorgt voor de grootste operatie langs de dijken: in het hele land op hoogte en sterkte brengen van tenminste 1.600 km dijk.

Twee foto's op de website laten het verschil goed zien: De Waaldijk in 1995 en het hoogwater bij de Noordwaard eind december 2023.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

Restauratie van de sluis in centrum van Bodegraven in de Oude Rijn loopt vertraging op. Onderdelen van de kademuur van de sluis zijn in een slechtere staat dan gedacht, puin op de bodem van de sluis moet weggehaald worden om schepen doorvaart te kunnen geven en een maximale afvoer van water naar Katwijk te kunnen waarborgen. De sluis is ook van belang bij de aanvoer van zoetwater naar het gebied van het Hoogheemraadschap van Rijnland in tijden van droogte.

De sluis wordt al in 1367 genoemd en is sinds 1672 onderdeel van de Hollandse Waterlinie.

Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (Heerhugowaard)

Op het eiland Texel is een kerf gemaakt in de duinenrij. Staatsbosbeheer, gemeente en hoogheemraadschap willen hiermee bereiken dat het zand verder de duinen in zal stuiven waardoor de duinen robuuster worden. De veiligheid achter de duinen neemt toe en de natuur vaart er wel bij.

In de expositieruimte zijn momenteel achttien schilderijen te zien die geïnspireerd zijn op het Hollandse polderlandschap, het gaat om werk van leerlingen van het Trinitas College in Heerhugowaard die hiermee hun eindexamenwerk voor het vak tekenen mogen laten zien. Op de website van het hoogheemraadschap is zijn de schilderijen ook te zien.

Waterschap Brabantse Delta (Breda)

Eerder deze maand is een profielschets vrijgegeven die door het algemeen bestuur is vastgesteld in de procedure voor het zoeken naar een nieuwe dijkgraaf. De huidige dijkgraaf Kees Kan de Vet neemt in de loop van 2025 na zeven jaar afscheid.

In de gemeenten Dongen, Loon op Zand en Tilburg wordt over een afstand van 2,7 km gewerkt aan een nieuwe Ecologische Verbindingszone de "Wildertse Arm". De nieuwe verbindingzone moet de biodiversiteit en de waterkwaliteit in het gebied bevorderen en verdroging tegengaan.

Er is een inventarisatie gemaakt van welke dieren er in het gebied zouden kunnen gaan verblijven en welke plantensoorten er zullen gedijen. De verwachting dat het werk volgend jaar kan beginnen

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

Het waterschap gaat na op welke wijze de dijk bij de Buitenhaven van Vlissingen versterkt kan worden over een afstand van 1,7 km. De hele dijk tussen de Buitenhaven en de Sloehaven is 7,1 km. lang en zal in twee gedeelten worden versterkt.

Het waterschap beheert 114 km. dijk waar werkzaamheden zijn of moeten worden uitgevoerd in het kader van het Hoog Water Beschermingsprogramma.

Waterschap De Dommel (Boxtel)

Het waterschap vraagt aan de inwoners om ruimte te zoeken voor 300 miljoen gevulde badkuipen water.

Er wordt gezocht naar nieuwe waterbergingen, het uitbreiden van bestaande het bouwen van een gemaal bij sluis Crèvecoeur in 's Hertogenbosch of het verbreden van het Drongelens Kanaal er wordt ook nadrukkelijk stroomopwaarts gekeken hoe de grensregio met België bij deze opgave betrokken kan worden. Het water van de Aa, Dommel en Maas komt in het werkgebied van het waterschap bij elkaar. De provincie en het waterschap Aa en Maas zijn eveneens betrokken bij dit project. Een onderzoeksbureau dat gelieerd is aan de TU Delft inventariseert de digitale inzendingen die via de website van het waterschap worden achtergelaten.

Wie weet een antwoord op onderstaande vraag?

Op de website www.amiepedia.nl staat informatie opgenomen over de wijk Amby (vroeger een dorp, thans een wijk van Maastricht). Ik ben een van de leveranciers van teksten voor deze website. Als bewoner van Amby ben ik geïnteresseerd in Amby en probeer ik op basis van feiten te achterhalen of er in het verleden (zeven) bronnen hebben gelegen in Amby, Severenpark en omgeving. De verpleegkliniek, genaamd De Zeven Bronnen, is in Amby gevestigd en ontleend haar naam aan de mogelijke aanwezigheid van zeven bronnen in betreffende omgeving. Mijn interesse gaat uit naar rapporten, kaarten, brieven en andere formele documenten die betrekking hebben op de vraag "waren er ooit in Amby zeven bronnen en zo ja op welke locatie waren die dan?"

Amby, 8 februari 2025.

Chris van den Ende

Chris.vandenende53@gmail.com | 06-33 77 26 56

(overzicht van het rampgebied in Overijssel en Gelderland; Collectie Zuiderzeemuseum Enkhuizen)

Data

Exposities 1825:

Giethoorn, Binnenpad 52; Olde Maat Uus tot eind maart

Harderwijk, Stadsmuseum; Donkerstraat 4

Kampen, Stadsarchief tot 15 september

Nunspeet: Noord-Veluws museum; Winkelweg 17 a

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2025: Waterschap Zuiderzeeland bestaat op 25 jaar, evenement op zaterdag 14 juni.

2025: 7^e Lustrum VWG en 8^e lustrum SSF.

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926.

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard.

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ontvangst.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 februari 2025